

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 10 fevral (Bazar ertəsi günü) tarixli 110-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Düşənbə, 9 cəmədiyələvvəl sənə 1337.
10 şubat sənə 1919.Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidirMəhəlli-ıdara:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" ıdarası.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Türk və ıslamılaşma müfid məqalələrə
səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq ıdədə ıdılımaz.

Dərc ıdılən məqalətin müqafatını
ıdara təyin ıdılır.Abunə şəraitı:
Bakı üçün 1 aylığı 18 rubla,
2 aylığı 32 rubla, 3 aylığı 45 rubla,
Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rubla,
2 aylığı 35 rubla, 3 aylığı 50 rubladır.Elan fiatı: satrı 3 rubla. Karratla gedən
elanlar üçün güzəşt ıdılır.İNNA LİLLAHİ VƏ
İNNA İLEYHİ RACIÜN

Ağadadaş və Ələkbər Məhəmmədovlar özlərinin istəkləri qarşıdaşları **Nəcəfzadə Məhəmmədovun** şubatin [fevralın] 9-uncu gecəsində faciəyə [faciəvi] bir surətdə qətl edildiyini öz dost və qövüm-əqrəbalarına kamali-hüznla [böyük hüznla] xəbər verirlər. Dəfn günü əlahiddə elan ediləcəkdir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIÜN

Mina xanım uşaqları ilə öz mehriban və istəkləri söhvəri [əri] **Nəcəfzadə Məhəmmədovun** şubatin 9-uncu gecəsində zalım qatillər tərəfindən öz evində faciəyə bir surətdə qətl edildiyini və [kədar] və ələmlə öz dost-aşna və qövüm-əqrəbalarına xəbər verir.

Dəfn günü əlahiddə elan ediləcəkdir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIÜN

Şərq-Qafqaz Neft Ticarəti və Səhmdaran [Səhmdarlar] şirkətinin baş kantoru xidmətkarları özlərinin unudulmaz və mehriban müdirləri **Nəcəfzadə Məhəmmədovun** şubatin 9-uncu gecəsində öz evində zalım qatillər tərəfindən faciəyə bir surətdə qətl edildiyini kamali-hüzn və təəssürlə [böyük hüzn və kədər] xəbər verirlər.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIÜN

Şərq-Qafqaz Neft Ticarəti və Səhmdaran şirkəti idarəsi öz müdiri (direktoru) **Nəcəfzadə Məhəmmədovun** zalım qatillər ali ilə şubatin 9-uncu gecəsi öz evində faciəyə qətl edildiyini hüzn və təəssürlə ümumə elan edir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIÜN

Şərq-Qafqaz Neft Ticarəti və Səhmdaran şirkəti idarəsi öz müdiri (direktoru) **Nəcəfzadə Məhəmmədovun** zalım qatillər ali ilə şubatin 9-uncu gecəsi öz evində faciəyə qətl edildiyini hüzn və təəssürlə ümumə elan edir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIÜN

Şərq-Qafqaz Neft Ticarəti və Səhmdaran şirkətinin neft və yağ zavodlarının və neft skladının müdiri, xidmətkar və əməlləri [işçiləri] özlərinin aziz və mehriban baş müdirliyi olan **Nəcəfzadə Məhəmmədovun** şubatin 9-uncu gecəsində öz evində faciəyə bir surətdə qətl edildiyini kamali-hüznla ümumə elan edirlər.

YANLIŞ BİR AVAZ

İstihalə zamanlarında, yəni bir haldan digər bir hala keçmək zamanlarında hökumət başında durmaqdan daha məsul, camaat işi görməkdən daha müşkül bir iş təsəvvür olunmasın. Hər şey yerindən tərpənmiş, hər hal digərgün olmuş [dayışmış]. Yalnız hökumət müəssisələri, məmurları, idarələri deyil, hər bir şey dayışmış; yalnız maddiyyat deyil, mənəviyyat da altüst olmuşdur. Əxlaq başqa, nəzəriyyə başqa, hətta namus və eşq məfhumları, məhəbbət və nifrət mənalı da başqalaşmışdır. Böylə bir zamanda cəmiyyəti razı salmaq, məm-nun edə bilmək qədər təhlükəli və müşkül bir iş təsəvvür olunmasın.

İştə böylə müşkül bir vəziyyətdə, böylə məsuliyyətli zamanlarda Azərbaycan Məclisi-Məbusanı müqəddəratı-millət [millətin taleyini] əlinə almış, Cümhuriyyət gəmisini bu qaynar və daşar bir vəziyyətdə olan tarix dəryasında üzdürərək Məclisi-Məbusan kənarına gətirmək yükünü yükənlənmişdir. Fətəli xan Xoyskinin hökuməti təşkil olunduğu zaman, zaman və məkanın iqtisadi [tələbini, ehtiyacını] ölçərək "Müsavat", bitərəflər, sosialistlər və "Əhrar" fraksiyonları, milli əqəliyyət [azlıq] nümayəndələri hökumətə etimadla tərti-hərəkətlərini bayan etdilər. Fırqə məqsədi deyil, millət və dövlət nəzəriyyəsi xətrinə bir çox nöqsanlara göz örtməyi müvafiq gördülər. Yalnız "İttihad" firqəsi başqa bir rəydə qaldı. Fətəli xanın təbiriyyə "daşını cibində" saxladı.

O zamanlar mərkəz firqələri, bilkissə [xüsusilə] "Müsavat"la bərabər sosialistlər də cəhd edir, Parlamanı girmək istəməyən qeyri-müslüm sosialistlərə qandırmaq istəyirdilər ki, Azərbaycan Parlamanı xaricində bir idarə, bir çarə yoxdur. Bu nöqteyi-nəzar üstündə duran türk sosialistləri haqqatdan da bir dövlət nəzəriyyəsi və iş zehniyyəti göstərirdilər. Fırqə propaqandasından, fırqə məqsədi güdməkdən ziyadə iş və məmləkət xətri güdüldü.

Azərbaycan istiqlaliyyəti-nəzarində duran demokratik firqələr böylə sabit bir nöqteyi-nəzar təqibi ilə nəhayət bütün müariz [müxalif] firqələrin də Azərbaycan Parlamanını tanınmasına səbəb oldular.

Əvvəlcə türk sosialistlərinə "müsavətçi" sosialist namı [adı] taxan "yoldaşlar" artıq türk sosialistləri ilə birləşmək və anlaşmaqdan bəhs edən məqalələr yazmağa başladılar. Bunun təsiri ilə bizim sosialistlər də məttəəssüf [təəssüf ki], yanlış bir avaz (ton) götürməyə, əyri bir yola sapmağa başladılar.

"Parlaman demokratik görünmək istəyirsə də, deyildir" – deyə bəqalarının nəqəratını təkrarlamağa zənn etdilər ki, məqsədəmüvafiq bir iş görürlər. Fırqə məqsədi, propaqanda havası, məmləkət mənafeyi, iş ciddiyyətinə faiq [üstün] gəlməyə başladı.

Zatən – dedilər – biz bu cür Məclisi-Məbusan düzəltmənin tərəfdarı deyildik. Bunu "hakim firqələr" yaratdıqlar – deyə şikayətləndilər. Halbuki Məclisi-Məbusan qanunnaməsini Azərbaycan Şurayı-Millisi onların iştirakı ilə yazmış və onların daxili təsdiqi ilə nəşr etmişdilər.

Tutalm ki, Parlaman onların istədiyi kimi qurulaydı. Nəticə nə ola bilərdi? Vilayətlərdən, komitələrdən, şəhərlərdən adam çağırılmayacaq, 44 adamlıq fırqə siyahıları bir fərz iki bərabər artırılacaqdı. O zaman 20 "Müsavat" əvəzinə 40, 10 bitərəf əvəzinə 20, 4 "İttihad" əvəzinə 8, 11 sosialist əvəzinə 22 sosial-

ist olacaqdı. Əcəba 22 sosialist, bu "həqiqi demok-ratlar" 120 kişilik [nəfərlik] bir məclisdə əksəriyyət təşkil edə biləcəklərimiydi? Yaxud 40 nəfərlik bir "Müsavat" sosia-listlər və yaxud bitərəflərlə əqdi-ittifaq etmədən [ittifaqa girmədən] bir mərkəz vücuda gətirə biləcəkmidi? Təbii ki, etməyəcəkdə. O halda sosialistlər bitərəflər [təbii olaraq] kəndilərindən daha mötədil olanlarla bir ittifaq bağlamalı idilər. Bu nöqteyi-nəzərdən ilk ittifaq bağlaya biləcəkləri fırqə "Müsavat" olacaqdı.

Halbuki "Müsavat"ı baltalamağa başlamışdılar. Bu baltalamaq bəlkə də sosialist propaqandası yapmaq üçün işə yarar, fəqət məmləkət işi üçün zənn etməyiz ki, faydasız olsun.

Əcəba, sosialistlərimiz ümumi intixaba [şəçkiyə] bu qədər ümidvar ikən zənn edirlərmi ki, sosialist bir əksəriyyət toplaya bilsinlər? Zənn etməm. Madam ki, bu zənn yoxdur, o halda bugünkü, yəni o ehtimal ki, daha o biri günkü ittifaqdaşlarını nəhaq yera tanımamazlığa gəlməyirlərmi?

Yoxsa bu günün "məşəvi" yarınlın "bolşeviki" deyə mövcud olan nəzəriyyə bizim sosialistlərimiz haqqında damı doğrudur?

Biz buna inanmaq istəməyiz.

Biz qətiyyətlə arzu etməmiş ki, [Pepinov] Əhməd bəyin idarə etdiyi "Hümmət", [Nərimanov] Nəriman bəyin idarə etdiyi "Hümmət" kimi tənqidat və mübarizələrində feodal və klerikal [dini, dinin təsirini gücləndirməyə çalışan] bir carayan mümasilləri [təmsilçiləri] olan sağları unudub, demokratik mərkəzlə etdiyi mübarizəni zamanın təhəmmül etməməyəcəyi əndəzə xaricinə çıxarsın.

O halda ümid edəlim ki, Parlamanımızın sol cinahını təşkil edən sosialistlərimizdə son günlərdə görülən yanlış avaz həman firsət var ikən təshih olunar.

M. Ə.

AZƏRBAYCAN
MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

10-uncu iclas. İkinci gün.

Sədr - İclası açaraq, Məhəmməd ağa Vəkilovun qubernatorluqda qalaraq məbusluqdan istefa verdiyini və Seyidov [Mirhidayət] ilə Tağıyev Əşrafın iki aydan bəri gəlmədiklərindən məbusluqdan xaric hesab edildiklərini bəyanla fraksiyalardan xəhiş edir ki, çıxan məbusların əvəzinə sairələrini göndərsinlər.

Ağmalov (Hümmət) - Dünən nazirlərdən birisi dedi ki, hər şeydən ötrü sorğu vermək olmaz. Nazirin sözündən böylə çıxdı ki, sorğu vermək üçün bəzi şərait [şərtlər] mövcud olmalıdır. Əzəmlə [o cümlədən], məsələn, o vaxt sorğu verərlər ki, hökumətin ümumi siyasəti xalqa zərər ola, daha məsələn, bir nəçəlik rüşvət alıb bu barədə sorğu verməzlər.

Bəli, Nəzarətin [Nazirliyin] siyasəti öylə olmalıdır ki, xalqa ondan zərər dəyməsin. Amma bizim Nəzarətlərimizin siyasəti böylə deyildir, zərəri var və nə qədər bu siyasət dayışmayıb, böylə də olacaqdır. Bu siyasət nə siyasətdir? Buna böyük diqqət vermək lazımdır. Bu siyasət indi deyil, türklər buraya qədəm qoyandan başlayıb davam edir və bir müddət də edəcəkdir. Bu siyasət xalqı qorxutma siyasətidir. Şimdiki siyasət, sabiq hökumətin siyasəti, türklərin gəlməsi və onların hərəkətləri hər biri-birinə bağlıdır. Biz burada yoxduq, əmələ əşidirdik ki, türklər ağır yumruqlarını fəhlə və kəndlilər üzərinə qoyub, onları sıxışdırı. Tərəfi-müqəbil dirilimi, suvarımlı yənişmi ot kimi yenidən göyərmişdir. O vaxt Hökumət tikildi, fəqət Parlaman qayırılmadı, çünki Parlaman xalq səsi idi. Əgər Hökuməti Parlaman tıksaydı, böylə olmazdı, amma Parlaman tıkmadı. Nuri paşanın qanadı altında tikildi, adını da qoydular... Nə bilim Azərbaycan Cümhuriyyəti. Bu siyasətin ibtidasını [təməlini] o ağalar qoydular ki, indi də gedir. Bu hökumət də o hökumətin təyidir. Bir məsəl var deyərlər erməninin yaxşısı olmaz, amma bu erməni o ermənin yaxşı olan. (*Abbaszadə Kazımzadə yerindən: Siz də yaxşı sosialistsiniz!*) Bəli! Bu hökumət o hökumətin təyidir. Bunun siyasəti onunku kimidir. Bu siyasət də ibarətən camaatı əzməkdən. Türklərin zamanında qoyulan siyasət bizim hürriyyəti və istiqlalımıza ziddir. (*M. Əmin yerindən: Sağ ol!*) Çünki bu siyasət fəhlə və əkinçini əzir, ölüm verir. O yerdə ki, camaatın əksəri zillətdə oldu, o millətin gücü olmaz. Oduq ki, biz deyirik: Həqiqi istiqlal şəraitində yaşamaq istəyənlər həmişə camaatın əsəyişini təmin etməyə çalışmalıdırlar, nəinki əqəliyyəti [azlıq]. Mən yenə deyirəm, bu hökumət böylə gəlib bir müddət böylə də davam edəcəkdir. Şimdi mənəndən soruşa bilərsiniz ki, hökumət pis isə nə üçün sosialistlər onu qəbul etmişlərdir? Bunun cavabında deyirəm ki, baxdıq gördük hər tərəfdə işlər fənadır, hər tərəf düşməndir. (*Mərkəzdən və sağ-dan: Bravo!*) Siyasət barəsində yoldaşım müfəssəl danışacağıdır. Ancaq indi mən bunu demək istəyirəm ki, məmurlar böylə zənn edirlər ki, qüvvəni quldurlarda, qaçaqlarda, adam öldürənlərdə tapmaq olar. (*Məhəmməd Əmin yerindən: Hamı məmurlarını böylədirlər?*) Bəli! (*Ümumi gülüş*) Amma camaat qulduru hökumət yanında görəndə hökumətin zaifliyinə isnad verir. Avropada adətdir, bir adamı qulluğa qəbul etdikdə ondan atəstə istəyirlər. Bizim də attestatımızı oğurluq, quldurluq, adam öldürməklərdən. Gəncə tərəfdə polisler və strajniklər böylə adamlardandı.

Bizdə bəzi yerlərdə şimdiki bir adət var. Hər kəs şikayət etsə, onu döyürlər, xüsusən qulluqçudan heç vaxt şikayət etmək olmaz. Yüzbaşılardan pristavaya, pristavdan naçalnikə, xülasə, bir qulluqçudan böyüyünə şikayət etmək qadağandır.

Bir də Nikolay vaxtında, heç hürriyyət olmayan zaman yenə bir kəndxuda seçkisi var idi. Şimdi bu da götürülmüşdür. Mən Qazaxda olanda camaat məsədi qabağına yığılmışdı. Yüzbaşı məsələsi vardı. Dedim yüzbaşınız pis isə yenisini seçin. Dedilər necə seçək ki, necə min manat alıb Mahmudu təyin etmişlərdir. Şimdi gələk sud [məhkəmə] məsələsinə: məhkəmə işlərinin həpsi polis əlindədir. Sudyalar [hakimlər] bekarlıqdan alışı-verişi qorşanmışlardır. Sud yoxdur.

Keçirəm dünkü sorğu məsələsinə. Sorğuda deyilir ki, məmurlar rüşvət alırlar. Biz də təsdiq edirik ki, böylədir.

Sonra polis məmurlarının fəna hərəkətindən iki misal gətirərək deyir ki: Rüşvətçorluq yalnız Qazaxda deyil, hər yerdə var. Nazirlər bunu bizdən yaxşı bilirlər. Bunun qabağını almaq, çarə qılmaq lazımdır. Lakin çarə bu deyil ki, hökuməti çixarasan. Bu hökuməti dəyişsən də iş dəyişməz, çünki Həsən keçəl, ya keçəl Həsən. Hökuməti dəyişmək lazımdır, siyasətin ruhunu dəyişmək lazımdır. Biz burada hökumətə etimad məsələsindən bəhs etmiriz, çünki ümidimiz yoxdur ki, sonra gələnlər hökumət bundan yaxşı olsun. Bəs nə etməli? Mən deyirəm xayanatda tutulan məmurların həpsinə cəza lazımdır deyil, var-yoxunu əlindən alıb 8 ay bundan qabaqki halına salmaq lazımdır. Bunun üçün Parlamanın iki komisiyon təşkil edilsin. Bir istintaq, digəri qanun verən komisiyon ki, cinayət açıqlıqda xainlər milyonçu da olsa milyonları əllərindən alıb 6 ay əvvəlki hallarına salınsınlar. Yoxsa nə hökumət yaşaya bilər, nə biz.

Sultanməcid Qənizadə - Nazirlərdən birisinin dediyindən böylə çıxdı ki, bu işlər hər türklər gələndən bəri başlamışdır. Deməli türklərdən əvvəl heç kəs hinə soxulmayırmış, biz istədiyimizi bu uca kürsüdəndən danışa bilirmişik. Nətiq öz insafı ilə desin, doğurdan da böyləmiydi?

Mən bu barədə çox danışmayacağam, öz insafımla buraxıram. Qoy onların cavabını da öz vicdanları versin. Amma mən deyirəm ki, həmin bu istiqlal və hürriyyət biz azərbaycanlılara türklərin əli ilə əta edilmişdir. Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistan hökumətlərinin öz rəsmi qəzəbləri ilə isbat edirəm ki, nəinki Azərbaycan, hətta Gürcüstan və Ermənistan da istiqlaliyyəti türklər verməmişlərdir. (Sağdan: Sağ ol!) Burada deyirlər ki, rüşvətçorluq və sui-istəmal talçokunu (hərəkətini) türklər verməmişlərdir və elmi-təbii [fiziki] qanununa görə haman təhrik sövqü ilə indi də davam edir. Fəqət, məlumunuzdur ki, o qanuna görə hər talçokun hərəkəti bir əks-talçok saxlar. Şimdi əgər o talçok türklərdəndisə və türkdən böyük bir qüvvə varsa, buyursun bir əks-talçok çıxarsın və birincini dayandırsın. Mən bu danışıqlara Krilovun məşhur sözü ilə cavab verəram ki, bu adamlar o şeyə oxşayırlar ki, bir meydan yağlanır, fəqət o meydanı haradan düşdüyünü bilmək istəməyir. Biləks [əksinə] bu gün məmləkətdə xayanat və cinayət varsa, ondan iri ki, həman qüvvə getmişdir. Şimdi biz gərək çalışaq qara qüvvələri rəf və dəf edək [aradan qaldırmaq və uzaqlaşdırmaq]. Ancaq o halda millətəparastilik dili ilə bu minbərədə dediyiniz kimi bəy-rəğimiz ucalar, Cümhuriyyətimiz yaşar.

Yenə var

TƏƏSSÜRAT

Üç günlük bir "müharibə"nin şahidi olduq. Müharibə Parlaman zalında vəqə olub sağ tərəfdən "İttihad" və sol tərəfdən "İttifaq" fraksiyalarının hökumətə qarşı hücumu ilə başladı.

Hücum nəgəhani [qəfil, gözənlənmə] idi. Bu səbəbdən idi ki, bixəbər hökumət, həngamənin əvvəllərində özünlü "müharibə" vəziyyətinə sala bilməyib, "dalbadal" vurulan zərbələri rəddü badal edə bilməyirdi [zərbəni dəf edərək özü zərbə endirə bilməyirdi].

Halbuki müxaliflərin bez "kəməndləri" hökuməti dolaşdırıldığı halda, neft "ataşları" da yandırılıb, buğda "güllələri" də yağış kimi yağdı.

Sənayə və Ticarət vəziri [naziri] müavini – ki hücumların əvvəlki hədəf və nişanəsi bu idi – müxaliflər qarşısında müqavimət edə bilməyib ricata [qaçmağa] məcbur oldu. Müxaliflər onu təqib edib qovmaq Daxiliyyə Vəzarətinə [Nazirliyinə] yaxınlaşdılar. Daxiliyyə vəziri öz Vəzarətini düşmənlər hücumları qarşısında görüb, tez müdafiyyə qalxdı və mümkün olduğu qədər cənəpəranə bir surətdə müharibəyə girişdi. Lakin aman-sız Qarabəylinin "İttihad" tərəfindən vurduğu şiddətli zərbələri o qədər müəssir [təsiri] idi ki, müdafiyyə macal vermədi. O idi ki, Daxiliyyə Vəzarəti darmadağın olub nə qubernator qaldı, nə naçalnik, nə pristav, nə qaradavoy... Bu meydanı-müharibədə [müharibə meydanında] "küştə"lərdən püştələr [casədlərdən təpəciklər] əmələ gəldi.

Hökumətin mühüm səngərləri olan Daxiliyyə Vəzarəti əldən gedəndən sonra sair vəzarətlər dəxi müdafiəsiz qalıb, bir-bir müxalif hücumlarının qurbanı olurdular.

Əhval fəna oldu. Ümum hökumət təhlükə içində idi. Ona görə hökumət bir növ özünlü düzəldənə qədər kənarından bir kömək lazımdır ki, müxaliflərin başını qatışdırıb hökumətə fürsət versin.

O idi ki, "Müsavat" firqəsi Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin təhti-komandasında [komandası altında] olaraq böyük bir kömək göndərdi ki, tez gedib hökumətin canını qurtarsın, vəillə [yoxsa] "böhran" qorxusu hamını əndişəyə salmaqda idi.

Məhəmməd Əmin vəqədə [haqqətdə] böyük qoçaqlıq göstərdi. Yetişən kimi müxalifləri çevirmə üsulu ilə əhatə edib, qaçıb qurtarmaq yollarını kəsdi. Ondən sonra müxalifləri bir-bir döyməyə başladı. Əvvəlki zərbələr sol "İttifaq"ın başına vuruldu. Bunların sərkərdələri olan Ağmalızadə yoldaş "ya Əli!" çağırmağa məcbur oldu.

Lakin köməkəsis müsəlmanları sosialist]-daşnak hökuməti-zalimasının pəncəyi-qəddaranasından xilas edən türklərdən narazılıq büruzə verən bir şəxsə Əli kömək durardımi?!

"İttifaq" basıldıqdan sonra növbət "İttihad"ınki idi. Bunların baş komandanları olan Qarabəyli cənabları ehtiyatsız olaraq özünlə aid bir taqım "qara xəbərləri" yada salmaqla öz-özünü tutub Məhəmməd Əminin əlinə verdi...

Müxaliflər basıldıqlarını seziş və qaçmaq yollarını bağlı görüb, Sədiyi-əleyhir-rahmanın: "Vaqte-zərurət çə nəmanəd qoriz Dəst begir əz sərə şəmşirətiz"

kəlamını yada salıb hökumətdən əl çəkənlər və "Müsavat"ə qarşı "şəmşirətiz" [iti qılınc] çəkənlər. Lakin müsəvatçılar qorxmədilər. Çünki Məhəmməd Əminin sücaətina əmin idilər. Filhaqqə [haqqatən də] Məhəmməd Əmin Rəsulzadə bir nəreyi-yarəsulallah [Ya Rəsulallah nərəsi] çəkib: "Əgər türkləri Qafqaza gətirdən və Azərbaycanı türk qəhrəmanlarının əli ilə sosialist]-daşnak "samasud"larından [İnçilərindən, zülüm-lərindən] xilas edən – siz deyənlər kimi – yalnız "Müsavat" oldusa, o halda müsəvatçılar bununla ancaq fəxr edə bilərlər!" – deyib, bir həmlədə məğlub və məqhur [qəhr olmuş] etdi.

Bu tərəfdən dəxi hökumət fürsətdən istifadə ilə özünlü düzəldib və müharib [savaş] bir hala salıb, müxaliflərə qarşı əks-hücumlara başladı. İş böylə olduqda "İttifaq" və "İttihad"ın əhvalı, hökumətin əvvəlki halından da betar oldu. Doktor Qarabəyli çox "ələc"lər axtardı ki, zərbələrdən hasil olan yaralarını sağaltsın. Lakin əlacpəzir olmadı [əlac tapmadı]. Bu cürə yaraları sağaltmaq üçün "cərrah" lazımdır idi. Ağmalızadənin, camaatı qəhqəhə ilə güldürmələri də gülmədən başqa bir mənfəət vermədi.

Biləxirə [axırda] hökumət "Müsavat" köməyi ilə qalib gəlib, "böhran" zail [yox] oldu və məmləkətimiz böyük bir bələdən qurtuldu.

Doğrudan, bu nə iş idi? İçimiz və çölümüz pusquda duran gizli və aşkara düşmənlərlə dolu olduq bir halda "İttihad" firqəsinin bu nazik zamanda hökuməti yıxmaqdan məqsədi nə idi?

Hərçi bada bad deyib xüsusü intiqam almaq, yoxsa məmləkətə mənfəət yetirmək niyyətilə "bacarıqsız" hökuməti düşürüb "bacarıqlı"sını qoymaq?

Əgər intiqam qəsdı imişsə, varı olsun bizim halımıza ki, müqəddəratımızı "hərçi bada bad"ə qurban etmək məqsəddi fikir sahiblərimiz varmıış...

Əgər "bacarıqsız" və "bacarıqlı" söhbəti isə, bu halda ki, istiqlaliyyətimiz hələ rəsmən tamam deyildir, hökumətin bacarığını – Fətəli xan Xoyski demişəm – Tağıyev fabrikasının bez arşını ilə ölçmək olmaz, bəs nə ilə ölçmək olar?

Zənnimcə tomsonların və mülkərin: "Azərbaycanda ancaq Azərbaycan Hökuməti tanınacaqdır" məzmunlu sözlərinin, kimin say və çalışması və aqılana və müdəbbirənə [ağıllı və uzaq-qörən] politikası nəticəsi olduğu keyfiyyətinin əhəmiyyəti-fövqələdəsi ilə ölçmək gərəkdir.

Ola bilsin ki, "İttihad" fraks[i]yasının "bezi düz ölçə biləcək" kandidatları var; fəqət bu kandidatlar, bugünkü siyasət və vəziyyətin nə qədər nazik və rəqəbliyi və [incəliyin və həssaslığını da] layiqi ilə ölçə bilərlərmi? Və hərəğah bu gün Azərbaycan məmləkətinin hali "İttihad"çıların sözlərinə görə "cəhənnam"dırsə, acaba bu "cəhənnamı" döndərib də "cənnət" halına sala biləcək adamları varmı ki, bunları düşürüb də onları qoyaq?

Və bir də vəqədə "bez" oğurlayanlar, rüşvətçorlar və sair cinayət sahibləri varsa və şikayət tutub üstündə isə, o halda o cürə xainlər hökumət əli ilə tutdurub məhkəməyə vermək lazımdır, daha hökuməti itələyib yıxmağın mənası nədir?!

Üzeyir

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

İngiltərənin məlumatı-rəsmiyyəsi

Birinci Könüllü Süvari Qolordusu komandanı general Pokrovskinin məktubuna nəzərən general, Mozdok şəhərini işğal ilə bolşeviklərdən 10 min əsir tutmuşdur. Fevralın 3-də Çer-donnın da işğalı gözlənilir. Buradan qoşunların bir hissəsi Qudermesə, 2-nci hissəsi isə Kizlyara getməli dir.

Fevralın 6-da general Kolesnikov iki top, bir neçə pulemyot-la bir dəstə qoşunu Staro-Klavdovskiyə götürmüşdür. Onun yerdə qalan qüvvəsi fevralın 7-8-ində Qroznıya göndəriləcəkdir.

- Dağistan Hökumətinin məlumatı-rəsmiyyəsinə görə, dağis-tanlıların dəstəsi Aleksayın altında hərba hazırıldı.

İngilis təyyarələri

Fevralın 3-də Şamıqalada (Petrovsk) olan ingilis təyyarəçiləri yarım diviziya miqdarında olan bolşevik qoşunları üzərinə bomba tökmüşlərdir. Fevralın 5-ində isə Qroznıda olan qışğaların [kazarmaların] üzərinə bomba tökülmüş və orada yanğıb başlamışdır. Qroznının qərbi cəhətində dəmiryolu və Naurskinin yaxınlığına bomba atılmışlardır.

Türkiyədə böhranı-vüzərə

Odesa - İstanbula verən xəbərlərə nəzərən, [Əhməd] Tofiq paşa kabinəsi istefa vermişdir.

Spartakların qaçması

Son spartak çıxışında iştirak etmiş Berlinin sabiq qalabəyisi Exkordn İsveçə qaçmışdır. Hökumət tərəfindən bu vaxta qədər həbs ediləməmiş olan spartak başçılıarı da qaçmaq fikrindədirlər.

* Riqa - Libavadan xəbər verildiyinə nəzərən, ingilis gəmiləri Libava iskələsindən [limanından] getmişlərdir. Litvanın burjuaz hökuməti Libavadadır. Rusiya ordusunun sabiq əfsərləri silah altına dəvət edilmişlərdir.

* Orenburq - (3 fevral) Beş günlük fəsilədən sonra, dülən bolşeviklərin izdihmalı iclasına vəqə oldu. İclasda intixab edilmiş [seçilmiş] komissiyası şura intixabı [seçilməsi] müəvəvəl [həvalə] edilmişdir.

* Paris - Şimali Rusiya Hökumətinin başçısı Çaykovski, Bərqən təriqi [yolu] ilə Parisə Sülh Konfransına əzimat etmişdir [yola düşmüşdür]. Çaykovski Rusiyada bolşeviklərlə mübarizə barəsində Vilsonla müşavirədə bulunacaqdır.

* General Dot ilə Peter Kolber Transvaal və Oranj cümhuriyyətləri namından [adından] burlara istiqaliyyət veril-məsi barəsində Vilsona bayannamə təqdim etməli olduqlarından, Cənubi Afrika hökumətləri bu generalların Avropaya gət-mələrini qadağan etmişdir.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 10 fevral (Bazar ertəsi günü) tarixli 110-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

SÜLH ƏTRAFINDA

İstanbul – Nyu-Yorkdan xəbər verilir ki, Amerika Parlamanı Cümhuriyyətçi frinqəsinin nümayəndəsi senator Lodj xarici işlərə baxan komissiyaya öz frinqəsi namından zeyldəki [şağğıdaki] sülh şərtnaməsini təqdim etmişdir:

- 1) Mərkəzi Avropa dövlətləri bütün hərbi xərcləri ödəməlidirlər.
- 2) Ümumi və xüsusi müəssisələrə sualtı müharibəsindən verilən zərər hakəza [həbələ] həman dövlətlər tərəfindən verilməlidir.
- 3) Müharibə zamanında dinc əhaliyə yetişən zərər hakəza verilməlidir.
- 4) Mərkəzi Avropa dövlətləri tərəfindən Müttəfiqlərin bütün məsarifəti-hərbiyələri [hərbi xərcləri] və birinci növbədə Belçika, Fransa və Serbiyanın dava xərcləri verilməlidir. Bu məbləği verənədək Mərkəzi dövlətlərin maliyyəti [maliyyəsi] Müttəfiqlərin kontrolu altında olmalıdır.
- 5) Elzas-Loren Fransaya qaytarılmalıdır.
- 6) İtaliyanın iddia etdiyi yerləri qaytarılmalıdır.
- 7) Bir neçə türk əyalətləri türklərdən alınıb Müttəfiqlərin təhti-himayəsində [himayəsi altında] olmalıdır.
- 8) Dardanel Müttəfiqlərin kontrolu altında olmalıdır.
- 9) Serbiya, Albaniya, Romaniya və Yunanıstan özlərinin milli ittihadını [birliyin] vücuda gətirməlidirlər.
- 10) Lehistan [Polşa], cənubi slavlar və çexoslovaklar müstəqil olmalıdırlar.
- 11) Rusiyada asayiş bərpa edilməli, Almanıyanın Rusiya işlərinə müdaxilə etməməsi üçün təminat alınmalıdır.
- 12) Almaniya müstəmləkələri Almaniyaya qaytarılmalıdır.
- 13) Kill və Helqoland kanalları Müttəfiqlərin kontrolu altında olmalıdır.
- 14) Brest-Litovsk və Bükreş əhdnamələri [müqavilələri] ləğv edilməlidir.
- 15) Mərkəzi dövlətlərin hərbi gəmiləri Müttəfiqlərə verilməlidir.
- 16) Mərkəzi dövlətlər tərək-silah edilməlidir.
- 17) Sülh şəraitinə [şərtlərinə] əməl edilənədək Mərkəzi dövlətlər qitələrinə [hissələrindən] bəziləri Müttəfiqlər tərəfindən istila edilməlidir.
- 18) Yalnız Kayzeri deyil, Lahey Konfransının qətnaməsinə xələl yetirənlərin hamısı məhkəməyə verilməlidir.
- 19) Beynəlmiləl həkəm [arbitr] və Cəmiyyəti-Əqvam [Millət Cəmiyyəti] təsis edilməlidir. Mərkəzi dövlətlər sülh şərtnaməsini əmələ gətirməyincə və öz qitələrinə azadlıq verməyincə bu müəssisələrə buraxılmayacaqlardır.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Əsgərliyə dair

Balaxanı-Sabunçu polis müdiri tərəfindən təhti-idarəsində [idarəsi altında] bulunan cəmi kəndlərin kəndxudalarına 5 şubat tarixi ilə əşğıda surəti yazılan təminatnamə [yazılı göstəriş] göndərilmişdir:

Bu axırıncı günlərdə görürəm ki, kəndxudalar əsgərlik işlərində çox səhlənkarlıq edirlər. Məsələn əsgərliyi istənilən gündə gətirməyib və çoxunu heç də gətirmirlər və gətirmədiklərinin səbəbini yazıb bildirmirlər. Əsgərlərlə bərabər özləri də gəlməyirlər. Halbuki Hökumətimizin əvvəlinci və mühüm işi əsgərlik məsələsidir. Kəndxudalar bu böyük işi səhl [asan, bəsit] sayırlar. Ona görə cəmi kəndxudalara əmr edirəm ki, əsgərlik işləri hər bir qulluqdan əvvəl və mühüm olan o[n]ların vəzifəsidir. Kamalı-diaqqətlə əmələ gətirib, heç bir vəchlə təxəllüf etməsənlər [zidd getməsənlər; işdən yayınmasənlər] və onları xəbərdar etməyirəm ki, hərəgah, bu barədə cüzi bir xilaf-qanun hərəkət və səhlənkarlıq olunarsa, Hökumətin və cənab Hərbiyyə nazirinin mənə verdiyi ixtiyara görə onları ən şiddətli cəza və tənbehə düğər edəcəyəm və həmçinin müqərrər etməyirəm [qərara alıram] ki, nə surətlə olubsa hərbi komitələrin yazıb göstərmədikləri əsgərlik sinnindəki [yaşında] cavanların siyahısını 5 günə qədər yazıb mənə pişnihad [təqdim] etməyiniz və bu müddət keçəndən sonra, hərəgah bir nəfər gizlədilmiş cavan məlum olarsa, komitəylə bərabər kəndxudalar da qanunun ən şiddətli cəzasına giriftar olacaqlar.

Balaxanı-Sabunçu polis müdiri:
Lütfəli bəy Əmircanov

* 8 şubat 1919, şənbə günü saat 2 bədəzəvvəl [günoztadan sonra] Sabunçu-Ramani-Zabrat-Balaxanı məntəqələri mədən-lərində çalışan müsəlman fəhlələri tərəfindən bəvəsiqə intixab edilmiş [vəsiqə ilə seçilmiş] nümayəndələr Balaxanı mədən-lər mərkəzi "Müsavat" şöbəsi idarəsində heyəti-idarə əzası məiyyyəti ilə [idarə heyəti üzvlərinin iştirakı ilə] mitinq quraraq:

- 1) Parlanmanla münasibətimiz;
- 2) Fəhlə Vəkilləri Şurası [Fəhlə Deputatları Soveti] və bələdiyyə seçkilərinə nəzərimiz məsələləri müzakirə edildi. Nəticədə:
- 1) Ümum müsəlman işçiləri tərəfindən Parlanmana etimad və etimadnamə təqdim edilməsi təhti-qərara alındıqdan sonra;
- 2) Seçkilər xüsusunda zirdə [şağğıda] yazılmış qərar qəbul edildi:

Biz Azərbaycan müsəlman işçiləri, milli Parlanmanımız və Parlanman müqəbilində məsul Hökumətimiz və Hökumət Şurasında Məsai Nəzarətimiz [Əmək Nazirliyi] mövcud olduğundan, Fəhlə Vəkilləri Şurasına ehtiyacımız yoxdur. Bələdiyyə seçkisi isə Hökumət tərəfindən demokratik üsulla bələdiyyə seçkisi xüsusunda təşəbbüsatda bulunmaq üçün vəqti-lüzumunda [lazım olan vaxtda] Parlanman vasitəsilə tədbirlər görülməyi mümkündür. Əqəliyyə [azlıq] təşkil edən vətəndaşlarımızın məzkur [deyilən] seçkilərdən məqsədləri iqtisad nöqteyi-nəzərindənsə, Fəhlələr İttifaqı kifayətdir. Bir daha şura intixabına [seçkisinə] lüzum yoxdur. Əgər yenə siyasi intriqalar

çevirməksə, o vaxt bilmiş olmalıdırlar ki, biz müsəlman işçiləri, Azərbaycan istiqlalı müziri [zərərli] olan bütün maddələri dəf etməkdə tam heysiyyətimizlə mücahidə edəcəyiz [cəhd edəcəyik, mübarizə aparacağıq].

Mitinq sədri: *Rahim bəy Cahangirzadə*
Katib: *Yusifzadə Əbdürrəhim*

CƏMIYYƏTI-XEYRİYYƏ

Cümə günü, şubatin 7-si, gündüz saat 2 radələrində Şəhər Dumasının zalında Cəmiyyəti-Xeyriyyənin ümumi iclası oldu. Hazırın [iştirak edənlər] 50 nəfərdən ziyadə idilər.

İclas ikinci dəfə çağırıldığından müftü, şeyxülislam, qazi və sair üləma [din alimləri] və sair əşxas [şəxslər] hazır idilər.

Əliəğa Həsənovun sədarəti ilə məclis açılır. Həsənzadə cənabları halımıza dair müxtəsər bir nitq söyləyib ümumi iclasa bir sədr seçilməsini təklif edir. Əksəriyyətlə Qasım Qasımzadə intixab olunur. Qasım Qasımzadə cənabları müfəssəl gözəl bir nitq ilə fığqəranın indiki vəziyyətini və Cəmiyyəti-Xeyriyyənin dağılımı, yanmış binasının yenidən təmir olunmasının tövsiyəsi və zəkatin verilməsi barəsində təkidatda bulunub, nədənsə bu barədə danışan yoxdur deyir. Bir vaxtda ki, cəmi işlər yatıb, məxluqun bir qədəri varlanıb, bir çoxu acından həlak olmaq dərəsinə gəliblər, yaxşı olardı ki, yeni intixab olunacaq möhtərəm idarə üzvləri cidd-cəhd edib bir çox milyonlar qazanmış ağalardan iana cəm edib Cəmiyyəti-Xeyriyyənin binasını yenidən təmir etməklə bərabər dülgərlər, bənnalar və qeyri fəhlələr orada işləyib aclıq bəlasından bir növ xilas olsunlar və bədəhu [sonra], sədr bir katibi-ümumi [ümumi katib] iclasa dəvət edir. Əksəriyyətlə İbad Əlizadə intixab olunur.

Sədrdən sonra bir neçə nəfər nitq söyləyib idarə intixabına şura edilir [başlanır]. Əksəriyyətlə cənab Hacı Zeynalabdin Tağiyev fəxri sədr və üləmalardan isə müftü Mustafa Əfəndi [Əfəndizadə], Axund Molla Ağa [Ağaalizadə], Ağa Mirməhəmməd-kərim [Mirçəfərzadə] və Axund Əbdürrəhim [Hadizadə] idarəyə fəxri üzv intixab olunurlar. Sonra örtülü seçki ilə 12 nəfərdən ibarət zeyldəki [şağğıdaki] şəxslər idarə üzvü intixab olunurlar:

Əsədulla Əhmədzadə, İsmayıl bəy Səfəriləzadə, Qasım Qasımzadə, Əbdülləli bəy Əmircanzadə, Qani Məhəmmədzadə, Musa bəy Əmircanzadə, Hacı Qasımzadə, Mirzə Əsədullazadə, Məhəmmədəli Salehzadə, Yusif Mehdiqzadə, Abbas Eyvazadə, Mehdi bəy Hacınski və Ağa Qadirqzadə.

İdarəyə kandidat intixab olunur. Təftiş komitəsinə isə açıq seçki ilə əksəriyyətlə 4 nəfər – Abbasəli Kərimzadə, Yusif Hüseyinzadə, Yusif Əhmədzadə və Mahmud bəy Axundzadə intixab olunurlar.

Üləmalar ilə əğniyələrin [varlıların] yekdigərinə [bir-birlərinə] söz veridiyəndən, ələxüsus Ağa Mirməhəmməd-kərim ağanın "Olmasın ki, yenə tənəbbəlik edib hər kas öz evində rahat oturaq, zaman işləmək və hümmət zamanıdır və qeyrə" söyləməyindən ümidvarəm bir an qafət etməyib iclasda söylənən gözəl nitqlər və fikirlər gövldən feilə [sözəndən işə] gələ və fığqəranın halı nəzərə alınıb bir növ yaxşılaşdırıla və zalımlar əli ilə yanmış "İsmailiyyə" binası tez bir zamanda təmir olunub dağıdılmış [dağlanmış] ürəklərə təsəlli ola. Hümmətül-rical təqlül-cibal.

M. Ə. Qasımzadə

DAĞLI MƏHƏLLƏSİ

Bakının bir guşəsində "Dağlı məhəlləsi" namı [adi] ilə məruf [bilinən] bir camaat yaşayır ki, nədənsə unudulmuş və bəlkə siyahıdan cızılmış və bir guşeyi-nisyanə [unudulma guşəsinə] atılıb qalmışlardır. Sanki bu zavallı dağlılar o qədər mənfur, o qədər vəhşi imişlər ki, bunları islah etmək bir yana dursun, hətta hallarına yanmaq, dərdlərinə bir çərə aramaq da böyük bir qəbahət ədd [hesab] olunurmuş ki, nə Şəhər İdarəsi, nə Mərkəzi Ev Komitəsi və nə də demokrat deyə fəryad edən ictimaiyyunlar [sosialistlər] bunların adlarını belə eşitmək istəməyirlər.

Müstəbid hökumət zamanında "padişahımız urusdur" deyə tən qəzaya verib bir növlə günlərimizi keçirirdik. İnqilabdən sonra da "hökumət bəşevikdir, divan yox, divanxana yox" deyə hərə başına çərə aramaq fikrində oldu.

Təşəkkürlər olsun ki, bu gün Azərbaycan ismində bir türk, bir islam hökumətimiz vardır və lazım görülsə, qanımızla onun istiqlaliyyətini müdafiə edəcəyiz.

Bu gün Azərbaycan qeydkeşləri də fəlakət və cəhəlat içində boğulub qalan bir Dağlı camaatı daxili olduğunu bilməlidirlər. Dərdimizi söyləyəcək, halımızı dinləyəcək bir fəryad-rəsimiz [fəryadımıza çatın] olar ümidli ilə qəzetə ilə də olsa əməllərimizi bildirəlik. Fəqət, bu barədə müfəssəl məlumatı sonraya qoyub da hələlik bir çaq mühüm məsələlərlə itkifa [kifayət] edirik.

1) Neçün Dağlı məhəlləsində polis tərəfindən bir çaq nəzarətçi bulunmayıb ki, qəbristanlığın ağac xaçlarını qərat edib putu 10 manata satanlara cəzası verilməyib?

2) Neçün bütün şəhəri qorxuya, təşvişə salan müsri [yoluxucu] xəstəliklərin dəfinə çalışanlar zəhmət qəbul edib bir dəfə də olsa Dağlı məhəlləsinə nəzarət yetirməyirlər? Biləks [əksinə], şəhərdən zibili dəşiyib Dağlı məhəlləsinin yanından qar ambarlarına tökürlər.

3) Hər yer işi qılandırmaq istəyirlər. Bu barədə Bələdiyyə ilə Sentrodumun da [Mərkəzi Ev Komitəsinin də] çalışmaları ballıdır. Lakin dağlılar işıqdan da məhrum. Onlar ki, xərcləri də özlərindən, bir il bundan əqdəm [qabaq] Dumaya ərizəylə müraciət edərkən işıq istəmişlərdi. Səbəb nə isə onlara işıq verilməyib!

4) Hər yerə baxırsın ev komitələri nizam və qayda üzrə, fəqət Dağlı məhəlləsinə gələndə hərə özü üçün bir siyahı düzəldərək komitə sədri olmuşdur.

Əgər Mərkəzi Ev Komitəsi bunlardan bir şey gözləyirsə, onda bunları nizam və qaydaya salmalıyıq. Yoxsa, qadın və çoculardan ibarət komitə sədrilərindən bir fayda bəkləməklə çərə olammas.

Dağlı məhəlləsindəki ev komitələri təzədən təşkil olunmalı, iş bilən bacarıqlı adamları aralarından seçməli və onlardan lazımı vaxtında məlumat tələb olunmalı, və illə [yoxsa] hər kas özü üçün komitə olub keyfi istədiyini yapsa, nə bu gün əsgərlikdən qaçıb gələn vətən və millət xainlərini bulmaq olar və nə də əyri-oğruların qədəri azalar və nə də camaat adına ərzaq alıb-satanların tamahı azalır.

Müxtəsər, dağlı məhəlləsinin halına bir canı yanan, islahına çalışan bulunarsa, bəgünkü cahil dağlılardan gələcəkdə Azərbaycan üçün mənfəət verən sağlın vücud əmələ gələcəyinə ümid etmək olar.

Dağlı

AZƏRBAYCANDA

Böyük və Kiçik Dəhnə qaryələri [kəndləri] (Şəki uyezdi)

Bizim bu iki yekdigərinə [bir-birinə] mərubt [bağlı] 2 min xanəni havi [gələn ibarət] Böyük və Kiçik Dəhnə nam köylərimiz elm və maarifcə pək geridədir. Hal-hazırda nə bir ibtidai (qız və erkək) məktəb və mədrəsəyəmiz və nə də adi bir məhkəmə (sud) xanələri bizdədir. Əvvəlləri hökumət tərəfindən məcburiyyətlə təmin edilmiş məhkəmələrimiz (sudlarımız) və məktəblərimiz [şkolalarımız] vardı. Qız və erkək çocularımız türkca və rusca hər gün təlimlər alırdılar. Şimdi isə məsum çocularımız səfil və sərgərdan tozlu və çamırlı küçələrdə oynamaqla, atılıb və düşməklə gün keçirirlər.

Və bir dəxi biri digərinin haqq və müzdunu verməkdən imtina edərsə, bir idarə və məhkəmə yoxdur ki, ona şikayətə bulunub bu zavallı məzlumun haqq və müzdu alınıb kəndinə iadə olunsun [qaytarılsın].

Hal-hazırda 6 nəfər böyük ruhani alimlərimiz vardır və bir nəfər də Türkiyədə təhsil etmiş gənc müəllimimiz vardır ki, bihümmət camaat bunları daima əvarlıqda qoyub əsla vəz və nəsihətlərinə etina etməyirlər.

Keçən sənələrdə zavallı alimlərimiz üz suyu tökərək camaatımızın taxlı xırmanlarını dolanıb zəkət [üşr] toplayırdılar. Ta sənəvi [illik] ailə azuqələrini kifayətə hüsula gətirirdilər. Bu sənə isə camaatımızın hökumət tərəfindən üşrləri tamam toplanıb Şəki şəhərinə göndərildi. Bu bəhanə edilərək alim şəxslərimizə maş verilməyib.

Alişan Azərbaycan Parlaman üzvləri hüzüri-səadətəlinə bu məruzəni təqdim etməklə cəsəratlə, ziyadəsiylə təmənnada bulunuruz ki, Şəki uyezdidin ümum köylüləri əsrarına [sirlərinə] vaqif, yəni hər dəftərxana camaatından ən mötəbər bir şəxs sənəvi [illik] maaşla müdir intixab edilib [seçilib], Şəki şəhərində "köylülər müdirliəri" namı ilə bir idarəxana təşkilinə müsaidə verilsin. Bu şəxslər daima köylülərin dini, milli və sair mühüm ehtiyaclarını nəzəri-etinaya alıb sərfi-hümmətlərini məcburiyyətlə camaatlarına icra edib lazımı binəgüzərliyi bulunsunlar [lazımı addımları atınsınlar]. Zira, Şəki mamurları köylülərin lazımı binəgüzərliyi daima qüsur göstərir.

Nasrəddin Məsumzadə

Cavanşir qəzasında

Fevralın 7-sində Tərtərdən Daxiliyyə nazirinə böylə bir teleqraf göndərilmişdir:

Fevralın 3-də 30 nəfər müsəlləh [silahlı] Ağdərə erməni Dursun və Xaçaturun başçılığı ilə Qatallıların malqarasını aparmışlardır. Ermənilərlə müsəlmanlar arasında atışmalar başlanıb, Qurban Allahverdi oğlu yaralanmışdır. Bir inək ölmüşdür. Nəticədə mal sürüsü ermənilərdən alınmışdır. Bu əhval Şuşadakı ingilis komandanlığına məlum edilmişdir. Nə qədər ki, dinc əhali arasından Zaxarbəyovlar rədd edilməmişlər bu işlərin intəhası [sonu] olmayacaqdır.

Mahal naçalnik:
Məlikbəbasov [Bahram bəy]

TEATRO VƏ MUSIQI

Mərhum cavan artistimiz Surxay Allahverdiyevin cənəzası Mixaylovski xəstəxanadan götürülüb Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti və artist və artistkaları müşayiəti ilə qəbristanə aparılıb dəfn edildi.

Mərhumun qəbr üstündə artist və artistkalar cərgə ilə durub "Uyma dünyaya sən çox da ey dili-qafil" nəğməsinə tə-rənnüm etdikdən sonra müdiriyyət tərəfindən Zülfüqar bəy daxi bir nitq söyləyib fətihxan oldular [Fətihe oxudular, dua etdilər]. Səhnə yoldaşları mərhumun vəfatı münasibətilə 600 manata qədər öz aralarından para toplayıb onun dəfinəna xərc etdilər.

Artistlərimizdən Sarabski ilə Ağdamski cənabları bir müddət idi ki, naxos idilər. İndi Sarabski sağalıb ayağa durubdur. Ağdamski isə sağalmaq üzərdir.

Üzeyir bəy Hacıbəyli cənabları tərəfindən "Dağıstan" namında bir balet rəqsi təsnif edilmişdir. Rəqs Hacıbəyli müdiriyyəti artistləri tərəfindən hazırlanıb bu günlərdə mövqeyi-təməşaya vəz ediləcəkdir [qoyulacaqdır].

İDARƏYƏ MƏKTUB

Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə dair

Keçən gün şubatin 8-də axşam saat 6-da müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsinin birinci iclası vəqə oldu. Neçə mühüm məsələlər qat və həll olandan sonra, Cəmiyyəti-Xeyriyyənin sədri Qasım Qasimov cənabları mərhumə validəsi və mərhumə

qayınanası üçün əhsan babından Cəmiyyəti-Xeyriyyənin nəfinə [xeyrinə] 5 min manat iana mərhəmət edib cəmiyyət idarəsinin savabiddi [razılığı] ilə fığqəraya təqsim olunmağını [paylanmasını] rica etdi və həman halda İsmayıl bəy Səfəriləyev cənabları 2 min manat məclisə təqdim edib ittillə [xəbərlər] verdi ki, şirni məclisində min manat Əliabbas Sultanov və min manat Həsən Ağayev cənabları fığqəraya təqsim olunmaq üçün Cəmiyyəti-Xeyriyyə nəfinə iana veriblər.

Bu qisim inanələri camaatına ittillə verib xahiş ediriz ki, əhsanətdə və ya toy məclislərində Cəmiyyəti-Xeyriyyənin nəfini dəxi nəzərə alıb imkan qədərində iana verməklə bəzli-hümmət etsinlər [hümmət sərf etsinlər] ki, Cəmiyyəti-Xeyriyyə fığqəranın güzəran və məişətlərinin təmin və təxfifinə [yüngülləşdirilməsinə] sərf etsin.

Şeyxülislam Axund Ağa Ağaalizadə

Doktor
Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmraz [xəstəliklərə] düğər olan naxosları qəbul etməyə başlamışdır. Şəhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor
Ağahüseyn Kazimov

Qayıdıb əmrazı-daxiliyyəyə [daxili xəstəliklərə] mübtəla olan naxosları qəbul etməyə şura etmişdir [başlamışdır]: şəhər saat 10-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 6-yə kimi. Ünvan: Parapetdə, Şəfi İbrahimovun evində 3-cü mərtəbədə. Telefon: 86-27.

2655

Doktor
Samuil İzraloviç Kopeliovic

Daxili və əsəbi mərazə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. "914" dəvasını [darmanını] istemal edir [işlədir]. Voronovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

Arvad diş həkimləri
Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısı çıxarırlar. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənarın gələnər üçün iş təzliklə görüldür. Qiyəmətlər münasibdir. Qəbul olunur 9-2-yə və axşam 4-7-yə kimi. Voronovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Elan
Hökumət mətbəəsi

Ümum kitab-füruşlara [kitab satanlara] və mağaza sahiblərinə elan edir ki, həmin mətbəə tərəfindən təza və köhnə üsul ilə türkca və rusca divar təqviimi satışı qoyulmuşdur. Qiyəti 8 manatdır. Külli alıcılara 6 manat. Külli miqdarda müttəəllimlərə [şagirdlərə] məxsus əşya və dəftərlər dəxi satılır. Xahiş edənlər Birjavoy küçədə Skobelevin 17 nömrəli evində Hökumət mətbəəsinə yaxud Kolyubakinski küçədə 37 nömrəli evdə "Azərbaycan" qəzetəsi idarəsinə müraciət edə bilirlər.

24-7

Elan

Mart hadisətindən bu anadək qapalı qalan Ramani Müstəhliklər Cəmiyyəti "Camaat" dükkanı bununla hamı üzvlərinə xəbər verir ki, həmin fevral ayının 4-ündə, saat 2-də, cümə günü Ramani kənd divanxanası olan binada vəqə olacaq iclasa təşrif gətirilsin.

Müzakirə olunacaq məsələlər məlum olacaq. İclas 4-üncü dəfə çağırıldığına görə hər nə üzv gəlsə qanuni hesab olacaq.

2678

OPERA
AXŞAM TAMAŞASI

"Mikado" teatrosunda Malakan bağının yanında Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli müdiriyyəti düşənbə [bazar ertəsi] günü cəmiyyətləvvəl ayının 9-unda 1337 sənəsi [fevralın 10-unda 1919 sənədə]

"Mikado" teatrosunda müdiriyyətin aktyorları tərəfindən bir mövsümdə üçüncü dəfə olaraq təntənəli bir surətdə mövqeyitəməşaya qoyulacaqdır Üzeyir bəy Hacıbəylinin yazmış olduğu məşhur O OLMASIN BU OLSUN operettası 4 pərdədə. Məşhədi İbadın rolunu bu mövsümdə birinci dəfə olaraq məşhur artist

Ələkbər Hüseynzadə, hammalın rolunu Rza Darabli ifa edəcəkdir. Xor, oyuncu qızlar və qeyriyəri. Böyük musiqi orkestri Müslüm bəyin təhti-idarəsində [idarəsi altında]. Biletlər indidən teatrın kassasında satılmaqdadır. Təməşə başlanacaqdır axşam saat 8-in yarısında. Dirijor: Müslüm bəy Maqomayev. Müdir: Üzeyir bəy Hacıbəyli.

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir bəy

TRANSLİTERASIYA İLƏ BAĞLI QEYD VƏ ŞƏRHİLƏR

İnna lillahi və inna ileyhi raciun

"İnna lillahi və inna ileyhi raciun": "Həqiqətən biz Allaha məxsusuz və həqiqətən Ona qayıdacağıq". Bu ifadə, "Quran"ın Bəqərə surəsinin 156-cı ayəsinin bir hissəsidir. Ayə belədir: "O koslər ki, başlarına bir müsibət gəldikdə, həqiqətən biz Allaha məxsusuz və həqiqətən Ona qayıdacağıq, deyərək."

Yanlış bir əvaz

"...məmləkət xətiri güdüldürdü": qəzetdə "güdüldürdü" yerinə "görüldürdü" getmişdir. "M. Ə.": bu imza Məhəmməd Əmin Rəsulzadəyə məxsusdur.

Təəssürat

"Halbuki müxaliflərin bez «məndələri» hökuməti dolaşdırdığı halda, neft «taşları» da yandırdı, buğda «güllələri» də yağıs kimi yağdı." bez (parça) paylanmasında qanunsuzluq iddiaları, qanunsuz neft ticarəti və Türk Komandanlığının tədarük etdiyi buğda ehtiyatının dağıdılması haqqında sorğular nəzərdə tutulur. "Ağamalızadə": qəzetdə "Ağaalizadə" getmişdir. "Sadiyi-əleyhir-rəhmanin": "Sədinin – ona rəhmət olsun". XIII əsrdə yaşamış fars şairi Şirazi Sədi nəzərdə tutulur.

"Vəqte-zərurət çu nomanəd qoriz / Dəst begir əz sərə şəmşiretiz": (farsca) "Qaçmaq yolu bağlamba, zəruri olanda / İti qılıncın qəbzəsindən yapış."

"...məmləkətimiz böyük bir baladan qurtuldu.": qəzetdə "bir" yerinə "bu" getmişdir. "Hərçi bada bad": necə qurtaracağı bəlli olmayan bir işə girişdikdə işlədilan ifadə: "no alor, olar". "Üzeyir": bu imza Üzeyir Hacıbəyliyə məxsusdur.

Teleqraf xəbərləri

"General Dot": güman ki, general Luis Bota olmalıdır. "Transvaal və Oranj cümhuriyyətləri": XIX əsrin ikinci yarısı və XX əsrin əvvəllərində Afrikanın cənubunda mövcud olmuş müstəqil dövlətlər olan Transvaal (yaxud Cənubi Afrika Respublikası) ilə Oranj Dövləti (yaxud Azad Oranj Dövləti) nəzərdə tutulur.

"Burlar" [Boerc]: Cənubi Afrika afrikanerlərinin subetnik qrupu. "senator Lodj": Amerikanın siyasi xadimi Henri Kebot Lodj nəzərdə tutulur. Qəzetdə "Lodj" yerinə "Dojd" getmişdir.

"Mərkəzi Avropa dövlətləri": Birinci Dünya müharibəsinin tərəflərindən biri olan İttifaq Dövlətləri (Almaniya, Avstriya-Macarıstan, Osmanlı İmperiyası, Bolqarıstan) nəzərdə tutulur. "Müttəfiqlər": I Dünya müharibəsinin tərəflərindən biri olan Antanta bloku (Böyük Britaniya, Fransa, Rusiya) nəzərdə tutulur.

"Kayzer": Alman imperatoru II Vilhelm nəzərdə tutulur.